

Visens oplysninger

Den begivenhed, visen fortæller om, er et drab ved vådeskud. I visen er der to personer. Den ene er netop kommet hjem fra soldatertjenesten. I visen kaldes han dog for »soldat« for at skelne ham fra vennen, der er en erfaren krybskytte.

Disse to går om aftenen til Nederskoven. Her skilles de, idet den ene - soldaten - går ind i skoven som klapper, mens den anden - krybskytten - sætter sig på lur ved hegnet. Soldaten opdager, at skovfogeden er ude, og han løber tilbage for at advare vennen. Men vennen hører ikke hans advarsel. Han ser noget, der ligner et dyr, skyder - og rammer soldaten. Under store lidelser føres den sårede til sygehuset, hvor han dør to dage senere. På dødslejet tilgiver han krybskytten og beder om en mild dom for ham. Den eneste konkrete oplysning, der kan hjælpe med til at stedfæste begivenheden er navnet Nederskoven. Stednavnet må være det oprindelige. Det findes i stort set alle de indsendte vises, selv en, der har overskriften: »Visen om krybskytterne i Arreskov på Fyn«. To tekster, der er så dårlige, at de ikke kan være oprindelige, har stednavnet Mosskov. De stammer begge fra Jylland.

Men hvilken Nederskov? Der er i alt otte Nederskove i Danmark. Deraf ligger de to i Randers amt, i Gjerrild og Glesborg sogne. To ligger i Skanderborg amt, Underup og Vinding sogne. Desuden er der Nederskove i Glud sogn i Vejle amt, Skørring sogn i Århus amt, Kerte sogn i Odense amt og Tølløse sogn i Holbæk amt. En af disse er stedet. Men hvilken? Og hvornår skete drabet?.

Visens tekst fortæller ikke mere. Det gør til gengæld den trykte vise, som Julius Strandberg udsendte. Strandberg gemte et eksemplar af hver af de vises, han udgav, og fik dem indbundet med nogle års produktion i hvert bind. Krybskyttevise findes i bindet for 1878-80. Inden for disse år må begivenheden søges.

Desuden oplyser Strandberg, hvem der er forfatter. Ikke med navn, men som »En Beboer i Søndersted«. Der er kun et Søndersted i Danmark. Det ligger i Holbæk amt, en halv snes kilometer fra Nederskoven i Tølløse sogn.

Spørgsmålet er så, om der i perioden 1878-80 er sket et vådeskud under krybskytteri i Nederskoven ved Tølløse. Svaret er ja! Visens beretning svarer ret nøje til begivenhederne 2. november 1878, da Niels Peter Christiansen og Anders Jespersen drog på krybskytteri i Nederskoven.

Den virkelige begivenhed

Niels Peter Christiansen var 23 år gammel og havde netop overstået soldatertjenesten. Han var blevet hjemsendt 28. oktober, altså ganske få dage før den ulovlige jagt. Anders Jespersen var 33 år og flere gange straffet for overtrædelse af jagtloven. Under en retssag i september 1878 kaldes han »en bekendt krybskytte«. Samme betegnelse bruger aviserne i deres referat af begivenheden.

De to mænd havde delt opgaverne mellem sig. Anders blev ved skovgården med geværet, mens Niels Peter tog plads ved en dyrevæksel, for at jage dyrene hen mod Anders. Han havde faet strengt påbud om ikke at forlade sin post. Men mens han sad og ventede på dyrene, syntes han, at han hørte en hund i skoven, og krøb derfor hen mod Anders for at advare ham om, at der var folk i skoven. Klokkeren var omkring seks aften, og det var mørkt. Anders hørte noget bevæge sig i krattet. Det lød som et dyr, og han kunne også skimte det i mørket. Han skød - og traf Niels Peter i maven. Anders var forfærdet. Han løb hen til skovfogeden efter hjælp, og på en hastigt tilvejebragt vogn blev Niels Peter først kørt til sit hjem i Store Tåstrup og senere samme aften til sygehuset i Holbæk. Turen må have været et mareridt for Niels Peter. Selv når han lå stille,

havde han forfærdelige smerter, og smerterne forstærkedes ved den mindste bevægelse. Han blev den nat kørt omkring 25 kilometer. Og det var ikke på moderne asfaltveje.

Lægerne kunne ikke stille noget op, og Niels Peter døde på sygehuset 4. november. Inden han døde havde han forklaret, at det var hans egen skyld, at han blev skudt. Selv om han var blevet advaret, havde han forladt sin post. Der blev iøvrigt under retssagen lagt vægt på den udtalelse, der betød en langt mildere straf til Anders Jespersen, end man ellers kunne vente. Han fik to gange fem dage på vand og brød.

Overensstemmelse mellem virkelighed og vise

Som det ses, er der stor overensstemmelse mellem virkeligheden og visen. Der er kun to punkter, hvor der er uenighed. Det ene er tidspunktet. Visen siger klokken tolv, men det skete ved sekstiden. Det andet punkt er, at soldaten i visen så skovfogeden, mens han i virkeligheden kun var bange for, at der var folk i skoven. Men det er så tamt. Så derfor gør digteren det mere dramatisk ved at lade soldaten se skovfogeden.

Sådanne ændringer for at forhøje visens virkning er ikke ukendte. I en af viserne om Balle-Lars og mordet i Ugledige 1858 hedder det, at offeret »taler til sin lille Dreng«. Skuddet lyder, og »Konen falder, Barnet græder«. Det omtalte barn var konens 17-årige plejesøn.